

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента, кандидата економічних наук, доцента

Погуди Наталії Вікторівни

на дисертаційну роботу Згурської Юлії Вікторівни

на тему: «Теоретико-методичне забезпечення розвитку міжнародного ділового туризму»,

виконану для здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань «Сфера обслуговування» за спеціальністю 242 «Туризм»

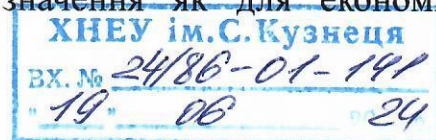
Актуальність теми дисертаційної роботи

В контексті глобалізації та зростання конкуренції між країнами та регіонами, розробка ефективних стратегій залучення та утримання міжнародних бізнес-туристів набуває особливого значення. Це вимагає вивчення і аналізу найкращих практик, розробки нових інструментів та створення підґрунтя для управління відповідно до потреб ринку.

Більше того, в умовах швидкого розвитку технологій та змін у споживчих уподобаннях туристів, необхідно постійно адаптувати теорії та методики управління діловим туризмом. Це включає в себе вивчення нових тенденцій у сфері технологій, маркетингу тощо.

Тематика дослідження міжнародного ділового туризму набуває ще більшої актуальності в контексті післявоєнної відбудови міст. Адже, після військових конфліктів міста потребують ефективних стратегій для відновлення економіки та залучення інвестицій. Розвиток міжнародного ділового туризму може стати суттєвим джерелом доходів та сприяти стимулюванню підприємницької активності. Розвиток інфраструктури для міжнародних бізнес-подорожей допоможе місту просувати себе як привабливу локацію для проведення конференцій, виставок та інших подій міжнародного рівня.

Отже, проблематика теоретико-методичного забезпечення розвитку міжнародного ділового туризму має велике значення як для економічного

зростання, так і для підвищення конкурентоспроможності країн і регіонів у глобальному туристичному ринку. Забезпечення якісного теоретичного та методичного підґрунтя для цієї сфери економіки може значно полегшити її розвиток та сприяти збільшенню доходів.

Беручи до уваги вищезазначене, тематика дисертаційного дослідження Згурської Ю.В. є актуальною та відповідає сучасним потребам.

Зв'язок теми дисертаційної роботи з науковими планами, програмами, фундаментальними та прикладними дослідженнями.

Результати дисертаційної роботи Згурської Ю.В. «Теоретико-методичне забезпечення розвитку міжнародного ділового туризму» є частинами наукового дослідження Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця за темою «Практичні рекомендації щодо створення мультимедійної мапи місцевості – об'єкта природно-заповідного фонду, пам'ятника природи «Саржин яр (м. Харків)» (номер державної реєстрації 01210113980), а саме Розділ I «Аналітичний огляд мультимедійних карт»; а також за темою «Стратегія створення цифрової екосистеми споживання туристичних послуг інтеграції фізичного та віртуального простору» (номер державної реєстрації 0123U104010), а саме Розділ I «Особливості безпеки даних у цифровому середовищі», що також підтверджує актуальність та цінність напрацювань.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їхня достовірність

Під час вивчення дисертаційної роботи Згурської Юлії Вікторівни, було визначено, що наукові положення, висновки та рекомендації, що були наведені, мають достатньо високий ступінь обґрунтованості, що зумовлено глибоким аналізом наукових здобутків вітчизняних та закордонних науковців й інших аналітичних та статистичних джерел щодо розвитку міжнародного ділового туризму. Загалом, в роботі було зазначено 156 джерел.

Використані методи відповідають меті та завданням дисертаційного дослідження. Достовірність наукових положень підтверджується їх публікацією в наукових статтях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, у періодичному закордонному науковому виданні, а також у матеріалах профільних всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях.

Зміст анотації відповідає основним положенням дисертації та висвітлює їх достатньою мірою. Сукупно дисертація складається із трьох розділів, кожен із яких відповідає вирішенню поставлених завдань, а завдання, в свою чергу, відповідають досягненню загальної мети – розробці теоретико-методичних й концептуальних засад та обґрунтування практичних рекомендацій щодо розвитку міжнародного ділового туризму в Україні.

Адекватне використання наукових методів дозволило повною мірою вирішити завдання у кожному розділі для досягнення загальної мети. Кожний розділ, в цілому, має передбачувану структуру та продумане послідовне викладення основних положень.

Отримані результати, які викладені у дисертаційній роботі, ґрунтуються на розвинутих теоретичних положеннях, що враховані у розробленому методичному забезпеченні та практичних рекомендаціях стосовно розвитку міжнародного ділового туризму. У сукупності вони є логічно обґрунтованими, достовірними та мають науковий інтерес, оскільки спрямовані на підвищення якості взаємодії між зацікавленими сторонами у сфері туризму та на розвиток міжнародного ділового туризму в Україні.

Наукова новизна положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць дає підстави стверджувати, що наукова новизна положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації були отримані здобувачкою самостійно та містять

низку теоретичних засад, науково-практичних підходів та практичних рекомендацій щодо розвитку міжнародного ділового туризму.

У дисертаційній роботі було вирішено завдання, спрямоване на розвиток теоретичних концепцій, розроблення рекомендацій з розробки теоретико-методичних й концептуальних засад та обґрунтування практичних рекомендацій щодо розвитку міжнародного ділового туризму в Україні з метою їх подальшого використання в практичній діяльності.

Дисертаційна робота є самостійним, оригінальним дослідженням, результати якого доповнюють, вдосконалюють та відкривають нові перспективи для подальших наукових розробок у відповідному напрямку. Зокрема можна виокремити наступні наукові наробки:

1. Розробка Концепції розвитку міжнародного ділового туризму в Україні, що ґрунтується на розробці методичного забезпечення для проведення комплексних досліджень функціонування міжнародного ділового туризму з урахуванням принципів сталого розвитку.

2. Створення фреймової моделі втілення Концепції з визначенням стратегічних цілей та завдань, що розглядає фактори впливу та потенційні ризики з урахуванням їхніх дій на кожну стратегічну ціль.

3. Розробка підходів до аналізу та оцінки ефективності проектів у сфері міжнародного ділового туризму з урахуванням сучасних викликів та орієнтації міжнародного ділового суспільства на бізнес-практики, спрямовані на досягнення цілей сталого розвитку.

4. Удосконалення підходів до управління туристичними дестинаціями за допомогою RBM-підходу, спрямованого на досягнення результатів та оптимізацію використання інфраструктури та ресурсів дестинації міжнародного ділового туризму.

5. Формування предметного поля дослідження міжнародного ділового туризму, включаючи аналіз його історичного контексту, генези, причинно-наслідкових зв'язків виникнення й еволюції, періодизації розвитку туризму загалом і об'єктивізації розвитку міжнародного ділового туризму як складової

загальної туристичної діяльності з власною специфікою та функціональними особливостями.

6. Удосконалення організаційних засад формування та реалізації муніципальної політики у сфері міжнародного співробітництва для розвитку міжнародного ділового туризму (на прикладі Харківської міської ради), що базуються на принципах публічної дипломатії, спрямованої на визначення основних бенефіціарів та стейкхолдерів міжнародного ділового туризму, забезпечення координації їхніх економічних інтересів та підвищення привабливості території як дестинації для ділового туризму через транскордонне співробітництво.

Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів

Розробки дисертантки додають важливі теоретичні висновки та методичні підходи у сфері розвитку міжнародного ділового туризму. Вони розширюють розуміння процесів оптимізації використання існуючої інфраструктури та ресурсів, що становлять базу міжнародного ділового туризму, можливостей покращення механізмів управління цією сферою на різних рівнях, а також встановлення ефективної взаємодії між ключовими бенефіціарами та стейкхолдерами міжнародного ділового туризму.

Застосування результатів досліджень та пропозицій Згурської Ю.В. щодо формування та імплементації Проекту «Розвиток міжнародного ділового туризму України» в рамках діяльності Асоціації ділового туризму України вбачається доцільним, своєчасним та важливим, що сприятиме розвитку міжнародного ділового туризму із залученням міжнародних партнерів та іноземних організацій до процесу відновлення та сталого розвитку ділового туризму в Україні, що наразі відображає сучасні тенденції та пріоритети.

Актуальними є, в тому числі, запропоновані механізми розвитку сфери міжнародного ділового туризму міста Харкова, з урахуванням сучасних аспектів та наявного досвіду реалізації програм та проектів, направлених на сталий розвиток (довідка б/н від 16.10.2023 р.).

Застосування отриманих результатів в роботі Управління туризму та промоції Київської міської державної адміністрації свідчить про їх практичну значущість: пропозиції щодо розвитку міжнародного ділового туризму із залученням програм та проектів, направлених на сталий розвиток, екологічну безпеку та енергоефективні технології, є актуальними та важливими з точки зору імплементації в роботі органів місцевого самоврядування. Впровадження принципів сталого розвитку в екологічних, економічних і соціально-культурних аспектах розвитку туризму, в тому числі, міжнародного ділового туризму; встановлення необхідного балансу між всіма формами туризму в державі задля гарантування довгострокової стійкості свідчать про успішну імплементацію дослідження для органів місцевого самоврядування (довідка № 065-734 від 13.10.2023 р.).

Узагальнюючи, дисертаційні розробки не лише розширюють теоретичні знання в області розвитку міжнародного ділового туризму, але й мають безпосередню практичну цінність, сприяючи покращенню взаємодії підприємств та організацій, що функціонують у сфері міжнародного ділового туризму на різних рівнях та маючи різні форми власності.

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Усі наукові результати, положення наукової новизни опубліковані у достатній мірі, а саме у кількості 12 робіт, в тому числі: 1 стаття в міжнародному науковому журналі та 5 статей у фахових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, 6 тез доповідей та матеріалів конференцій.

Основні положення і висновки, викладені в дисертації, доповідалися й одержали схвалення на 6 науково-практичних конференціях, зокрема, на VI Всеукраїнській науково-практичній конференції «Становлення та розвиток маркетингу в Україні: від теорії до практики» (Умань, Україна, 2021); Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Особливості організації роботи закладів туристичної та готельно-ресторанної індустрії в умовах пандемії»

(Харків, Україна, 2021); Міжнародній конференції «Стратегії, моделі та технології управління економічними системами» (Хмельницький, Україна, 2021); Міжнародному туристичному форумі «Туризм в Україні: виклики та відновлення» (Київ, Україна, 2023); XV Всеукраїнській науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених «Сучасні технології управління туристичним та готельно-ресторанним бізнесом» (Київ, Україна, 2023); III Міжнародній науково-практичній конференції «Problems of creating scientific ideas about world development» (Оттава, Канада, 2023).

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Структура й обсяг дисертації відповідають вимогам виконаної освітньо-наукової програми. Дисертація складається з анотації, вступу, переліку умовних позначень, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації – 262 сторінки машинописного тексту (11 авт. арк.). Дисертація містить 15 таблиць, з них 5 таблиць займають 13 повних сторінок; 28 рисунків. Список використаних джерел містить 156 найменувань на 17 сторінках; 7 додатків на 55 сторінках. Обсяг основного тексту дисертації становить 161 сторінку (6,7 авт. арк.). Оформлення дисертації повністю відповідає вимогам Наказу МОН України №40 від 12.10.2017 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» зі змінами від 31.05.2019 р.

Академічна доброчесність

При розгляді дисертаційної роботи Згурської Юлії Вікторівни не було виявлено факту академічного плагіату, фальсифікації та фабрикації, тобто порушень академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

У процесі рецензування дисертації Згурської Юлії Вікторівни виникли зауваження, що мають дискусійний характер, однак не впливають на позитивний висновок щодо дисертаційної роботи:

1. У підрозділі 1.1 (стр. 43-44) зазначено, що: «діловий туризм як спеціалізований вид туризму в системі туристичної діяльності, що засновано на специфічно побудованому механізмі організації, функціонування та розвитку, що дозволяє досягти бізнес-цілі виокремленої категорії споживачів на основі використання наявної ресурсної бази та потенціалу розвитку туристичної дестинації», – для посилення аргументації та з урахуванням специфіки роботи доцільним було б навести ключові характеристики міжнародного ділового туризму та більш глибоко розглянути особливості його функціонування з урахуванням пандемії та війни.

2. У розділі 2, зокрема п. 2.1., при аналізі сучасного стану розвитку міжнародного ділового туризму (стр. 72, 74-75, 78) доцільно було би глибніше розглянути світові тенденції у його розвитку із подальшою графічною візуалізацією проведеного аналізу.

3. На сторінках 146-147, 149-151 зазначаються етапи послідовності розробки Концепції розвитку міжнародного ділового туризму в Україні на основі RBM підходу, однак детально не визначено відповідальних за процес моніторингу прогресу та результатів реалізації означених стратегічних й операційних цілей і поточних завдань та не достатньо конкретизовано очікувані результати від впровадження запропонованої ініціативи.

4. У роботі авторка зазначає (стр. 155), що: «Дослідивши у період з вересня по листопад 2023 року стан та перспективи розвитку міжнародного ділового туризму в Україні за допомогою опитування експертів, а саме представників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також профільних громадських організацій», однак для об'єктивізації оцінок доцільним було би більш чіткіше окреслити пропозиції вибору відповідей щодо стану розвитку міжнародного ділового туризму.

Загалом, дисертація підготовлена на високому науковому-теоретичному рівні, висловлені уточнення та зауваження жодним чином не применшують наукової та практичної цінності дисертаційної роботи.

Загальна оцінки дисертаційної роботи, її відповідність встановленим вимогам

Дисертаційна робота Згурської Юлії Вікторівни є завершеною науково-дослідною роботою, має наукову новизну і практичну значимість. У дисертаційній роботі було вирішено важливе завдання, спрямоване на розробку теоретико-методичних й концептуальних засад та формулювання практичних рекомендацій щодо розвитку міжнародного ділового туризму в Україні з метою їх подальшого використання в практичній діяльності.

Дисертація Згурської Юлії Вікторівни на тему «Теоретико-методичне забезпечення розвитку міжнародного ділового туризму» за своїм змістом відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ №44 від 12.01.2022 р., зокрема пунктам 6, 7, 8 та 9, а її авторка Згурська Юлія Вікторівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань «Сфера обслуговування» за спеціальністю 242 «Туризм».

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри туризму
Харківського національного економічного
університету імені Семена Кузнеця
Міністерства освіти і науки України

Наталія ПОГУДА

Підпис засвідчую:

Вчений секретар Харківського
національного економічного
університету імені Семена Кузнеця

Оксана ПИСАРЧУК